

SDG-ENGAGEMENT DEPARTEMENT OMGEVING

1. SITUERING

Eind september 2015 keurden de staats- en regeringsleiders van de 193 lidstaten van de Verenigde Naties een resolutie goed met de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling (2030 Agenda). De resolutie omvat een visie en 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's) met als tijdshorizon 2030. De 2030 Agenda roept landen op om de SDG's te vertalen in specifieke doelstellingen en beleid. Ook België onderschreef de 2030 Agenda.

Met 'Visie 2050 – Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen' engageert ook de Vlaamse overheid zich. Deze Visie 2050 geldt als Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling en stelt uitdrukkelijk dat het halen van de SDG's een noodzakelijke voorwaarde is om de visie te bereiken tegen 2050. De Vlaamse aanpak van de implementatie van de SDG's is vastgelegd in de mededeling aan de Vlaamse regering van 28 oktober 2016 (VR 2016 2810 MED.0419/1).

Vanuit het Departement Omgeving brengen we de SDG's doorheen ons beleid (zie hfdst. 2) én doorheen onze werking (zie hfdst. 3) op geïntegreerde wijze mee in praktijk.

Figuur 1: SDG's waarvoor het Departement Omgeving een engagement opneemt (in kleur)

2. SDG'S DOORHEEN HET BELEID VAN HET DEPARTEMENT OMGEVING

SDG 2: Geen honger

In een verstedelijkt gebied zoals Vlaanderen is een multifunctionele open ruimte, naast het voorzien van andere ecosysteemdiensten, ook belangrijk voor de voedselproductie. Daarom willen we voldoende robuuste open ruimtegebieden vrijwaren voor openruimtefuncties waaronder landbouw. Ook in de verstedelijkte gebieden wordt een actief groenblauwe strategie gevoerd voor een leefbare en veerkrachtige stedelijke omgeving die ook ruimte biedt voor stads(rand)landbouw. Doorheen de Vlaamse open ruimte en stedelijke omgeving wordt ingezet op biodiversiteitsherstel en -ontwikkeling.

SDG 3: Goede gezondheid

We voeren het Europese beleid i.v.m. bestrijding van chemicaliën en luchtverontreiniging mee uit. Zo zorgen we voor veilige producten en een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. We saneren verontreinigde zones op korte termijn en verbeteren de luchtkwaliteit stelsmatig zodat we tegen 2030 de gezondheidsimpact (vroegtijdige sterfte) t.o.v. 2005 kunnen halveren. We streven er naar om tegen 2050 de nadelige effecten van luchtverontreiniging op de gezondheid en ecosystemen volledig weg te werken. We maken van gezondheid ook een belangrijk afwegingskader bij ruimtelijke ontwikkelingsvraagstukken.

SDG 4: Kwaliteitsonderwijs en SDG 17: partnerschappen om doelstellingen te bereiken

We faciliteren de doorwerking van de SDG's in de onderwijspraktijk. Door in te zetten op duurzaam onderwijs, zorgen we ervoor dat burgers en professionelen van morgen kennis en vaardigheden hebben om duurzaamheidsvraagstukken (de SDG's) aan te pakken.

We stimuleren de samenwerking tussen verschillende actoren in de Vlaamse samenleving om samen de SDG's te behalen, zowel in Vlaanderen als in de wereld, in het bijzonder in ontwikkelingslanden. Daarenboven faciliteren we samenwerking tussen Vlaamse actoren en andere (buitenlandse) spelers om kennis uit te wisselen. We faciliteren ook doorwerking van ruimtelijke principes die nauw aansluiten bij de SDG's zoals ruimtelijk rendement en ruimtelijke samenhang.

SDG 6: Schoon water en sanitair en SDG 14: Leven in het water

Door verharding zo veel mogelijk te vermijden, blijven onze grondwatervoorraden op peil, zijn de zoetwatervoorraden veiliggesteld¹ en voorkomen we overstromingen. We voorzien hiervoor ook voldoende ruimte voor waterbuffering, infiltratie en vertraagde afvoer.

We zorgen ervoor dat het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid bijdraagt tot de realisatie van een robuust watersysteem en veerkrachtige rivier- en beekvalleien. Water maakt deel uit van de ontwerpogave bij de ontwikkeling van een gebied. We zetten in op het vrijwaren van open ruimte voor water. We maken hiertoe onder andere werk van ruimtelijke investeringsprojecten vanuit geïntegreerde, gebiedsgerichte beleidsvisies. Het Vlaams ruimtelijk beleid legt in het gebiedsgericht beleid voor water op Vlaams niveau prioriteit op de uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaphan en de stroomgebiedsbeheerplannen.² We zetten in op het behoud en het duurzaam beheer van water- en kustecosystemen.

Verder streven we met bestaande en nieuw te ontwikkelen instrumenten naar het verhelpen van watertekort en -overlast, het verhogen van waterkwaliteit en optimale watervoorziening- en gebruik.

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We zetten in op de transitie naar een koolstofarm en duurzaam energiesysteem in Vlaanderen. Daarbij willen we de productie van hernieuwbare energie verhogen, o.a. door administratieve belemmeringen te verkleinen en oplossingen voor ruimtelijke uitdagingen te zoeken. Daarnaast zetten we ook in op een maximale energie-efficiëntie om het energieverbruik in Vlaanderen te doen

¹ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/witboek-beleidsplan-ruimte-vlaanderen>

² Id.

dalen. We ontwikkelen hiervoor piloten en andere instrumenten die er mee voor zorgen dat de doelstellingen worden gerealiseerd.

Verder ondersteunen we via het Vlaams ruimtelijk beleid de ontwikkeling van een energiepositief bebouwd patrimonium en faciliteert het de inzet van energieoverschotten van de ene functie naar een andere.³

SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur

We stimuleren en ondersteunen volop de transitie naar een duurzame circulaire en innovatieve economie.

We bieden ruimte binnen het stedelijk weefsel voor de nieuwe, gezonde en diverse maakindustrie – deze is immers steeds schoner, hindervrij, kleinschaliger en meer decentraal georganiseerd.⁴ Leegstaande industriële sites blijven zo veel mogelijk behouden als professionele werklocatie, ondermeer voor kleinschalige verwerkende economie gebaseerd op circulaire cycli.

We kijken naar duurzame infrastructuur vanuit de doelstelling ‘Meer doen met minder ruimte’, door adequate locatiekeuzes (bijvoorbeeld op locaties met een hoge knooppuntwaarde) en duurzaam ruimtegebruik. Het Vlaamse ruimtelijk beleid ondersteunt de versterking van verbindingen voor continentale goederenstromen op basis van de principes van ruimtelijk rendement en samenhang. We verzekeren een voldoende robuust logistiek netwerk, met aandacht voor het versterken van de leefkwaliteit in de omgeving van logistieke activiteiten.⁵

We bevorderen de synergie tussen verschillende functies en benutten verwevingskansen waar mogelijk (bijvoorbeeld dakoppervlakken). Ook zo verhogen we het ruimtelijk rendement. Ook in de energiesector staat de uitbouw van performante, toekomstgerichte infrastructuur voorop.

We faciliteren samenwerking tussen industrie, overheid en middenveld en voeren onderzoek uit om te zorgen voor een grotere doeltreffendheid van de industrie bij het gebruik van hulpbronnen en voor de inzet van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen.

SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen

We bekijken stedelijke regio's als een levend metabolisme en we reduceren hierbij zowel de in- als uitgaande stromen met het oog op duurzame stedelijke gemeenschappen. We zetten het groot ruimtebeslag in voor kwaliteitsvolle energie-neutrale (en positieve) rendementsverhogingen samen

³ Id.

⁴ Id.

⁵ Id.

met het inbedden van meer groenblauwe infrastructuur. Mede hiertoe laten we delen van de bebouwde ruimte, die goed gelegen maar vandaag onderbenut of verouderd zijn, omtoveren tot gemengde kernen met nieuwe woonegelegenheden en innovatieve woonvormen die nodig zijn als gevolg van demografische veranderingen en meer groenblauwe infrastructuur.

Stadswijken en dorpskernen kennen een hoge levenskwaliteit. We werken via het omgevingsbeleid aan een publiek domein dat duurzaam, innovatief en op mensenmaat ingericht is. We benutten hiertoe technologische opportuniteiten.

Groen en natuur zijn volop aanwezig in de bebouwde omgeving en de verharding is beperkt. Schade door overstromingen is teruggedrongen en de temperatuur is tijdens de zomermaanden gemilderd.⁶

We maken werk van een verbinding tussen regio's met stedelijk karakter onderling enerzijds en regio's met stedelijk karakter en internationale knooppunten anderzijds. Tegelijkertijd maken we werk van een meer milieuvriendelijk en efficiënter vervoerssysteem. Via een overwogen locatiebeleid creëren we nabijheid waardoor verplaatsingen te voet of met de fiets in de stad of het dorp vanzelfsprekend zijn en het welzijn en de gezondheid gewaarborgd worden.

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

We verlagen de milieu-impact van consumentengedrag door informatie, sensibilisatie, educatie en gedragsinzichten. We zetten tevens in op de producenten om meer efficiënt en duurzaam te produceren, o.a. door het coördineren en uitwerken van green deals.

Ruimtelijk bekijken we logistiek (zie ook SDG9) niet enkel als de stroom van producent naar consument, maar ook als de omgekeerde stroom zoals retour of 'reverse logistics' (het terug inzamelen van grondstoffen uit de urban mine) in functie van circulaire economie.

SDG 13: Klimaatactie

We realiseren een klimaatintelligente koolstofarme samenleving, waarbij we de uitstoot van broeikasgassen verminderen. We zetten emissiehandel in voor vaste installaties en luchtvaart. We passen ons aan en verhogen de weerbaarheid van Vlaanderen tegen klimaatverandering, mede via een omgevingsbeleid met oog voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting.

We nemen een coördinerende rol op binnen de Vlaamse overheid om de klimaatdoelstellingen van de Vlaamse overheid te realiseren (zie lager). We nemen ook een rol op om andere actoren in Vlaanderen te motiveren en engageren om de strijd tegen klimaatverandering aan te gaan. We zetten hierbij in

⁶ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/witboek-beleidsplan-ruimte-vlaanderen>

op mitigatie én adaptatie, onder meer door de realisatie van een groenblauwe dooradering in Vlaanderen en het principe van ontwikkeling bij voorkeur inbreidingsgericht of dicht bij vervoersknooppunten.

SDG 15: Leven op het land

We dringen het gemiddeld bijkomend ruimtebeslag terug van 6 hectare per dag vandaag naar 3 hectare per dag in 2025. De inname van nieuwe ruimte moet tegen 2040 volledig gestopt zijn.⁷

Eén van de centrale taken van het departement is ervoor te zorgen dat ecosystemen duurzaam beheerd en waar nodig versterkt worden. De waarde van ecosystemen en ecosysteemdiensten wordt systematisch meegenomen in (beleids-)beslissingen. We ondernemen acties om bodemerosie en de afname van het bodemkoolstofgehalte tegen te gaan.

3. SDG'S IN DE EIGEN WERKING VAN HET DEPARTEMENT OMGEVING EN DE VLAAMSE OVERHEID

We zetten verder in op een milieumanagementsysteem (ISO 14001 [en EMAS]). Onze activiteiten en diensten worden uitgevoerd in overeenstemming met o.m. de volgende krachtlijnen:

- 1 Voorbeeldfunctie in het naleven van wettelijke en andere relevante eisen inzake duurzame ontwikkeling;
- 2 voorkomen, herbruik en rationeel gebruik van energie, water en grondstoffen;
- 3 mobiliteit met respect voor gezondheid en omgeving;
- 4 duurzame en innovatieve aankopen;
- 5 inzetten op circulaire economie en stromen;
- 6 verhogen van de biodiversiteit.

Het Departement Omgeving neemt zo een voorbeeldrol op voor andere entiteiten van de Vlaamse overheid om milieuzorg als integraal systeem te benaderen, waarbij we sterk inzetten op het verlagen van de impact van de meest significante milieuaspecten. Voor het Departement Omgeving hangen deze significante milieuaspecten vooral samen met de SDG's 7 (betaalbare en duurzame energie), 12 (verantwoorde consumptie en productie) en 13 (klimaatactie).

⁷ <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/witboek-beleidsplan-ruimte-vlaanderen>

Daarnaast nemen we een coördinerende rol op om de klimaatdoelstellingen die de Vlaamse overheid voor zichzelf stelt, te verwezenlijken. Tegen eind 2030 wil de Vlaamse overheid 40% minder CO2 uitstoten (t.o.v. 2005) gerelateerd aan het energieverbruik in de gebouwen die ze gebruikt en in haar eigen technische infrastructuur, en het brandstofverbruik van haar dienstvoertuigen (SDG 13). Tegelijk moet het primair energieverbruik in gebouwen en technische infrastructuur met 27% dalen (t.o.v. 2005) (SDG 7 / SDG 13). We ondersteunen de entiteiten van de Vlaamse overheid om de doelstelling van 100% duurzame overheidsopdrachten tegen 2020 te behalen en jaarlijks 3% innovatieve overheidsopdrachten te plaatsen. Met haar duurzaam en innovatief aankoopbeleid, schrijft de Vlaamse overheid zich in in een innovatieve circulaire economie en kiest ze resoluut voor oplossingen die de minste impact hebben op het milieu gedurende de volledige levenscyclus en bovendien sociaal en ethisch verantwoord zijn (SDG 8 / SDG 12).

We zetten in op een optimale benutting van onze werkplekken, gelegen op multimodale knooppunten, met oog op een efficiënter en beperkter ruimtegebruik.

